

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра нової та новітньої історії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

д.х.н., проф. Холін Ю.В.

“ _____ ” _____ 2016 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

«Джерелознавство нової та новітньої історії»

для студентів III курсу історичного факультету

спеціальність (напрямок) – 6.020302 історія

спеціалізація – нова та новітня історія

факультет – історичний

2016 / 2017 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою історичного факультету

“ 20 ” вересня 2016 року, протокол № 9

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Сайпанова А. О., кандидат історичних наук, ст. викладач

Програму схвалено на засіданні кафедри нової та новітньої історії

Протокол від “ 31 ” серпня 2016 року № 1

Завідувач кафедри д.і.н., проф. Станчев М. Г.

(підпис) Станчев М. Г.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією історичного факультету

Протокол від “ 9 ” вересня 2016 року № 1

Голова методичної комісії історичного факультету

(підпис) Тумаков О. І.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Джерелознавство нової та новітньої історії” складена відповідно до освітньо-професійної підготовки бакалаврів напряму “історія” спеціальності “історія та археологія”, спеціалізації “нова та новітня історія”, «археологія», «архівознавство», «історіографія та джерелознавство», «історія стародавнього світу та середніх віків», «історія України», «Історія Східної Європи».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні основи джерелознавства, сукупність письмових джерел з історії нового та новітнього часу, практика їх пошуку та використання.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

Розділ 1. Основні поняття та положення джерелознавства нового та новітнього часу. Матеріали офіційного характеру.

Розділ 2. Матеріали офіційного характеру. Документи агітаційно-публіцистичного характеру. Матеріали неофіційного походження.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з теоретичними основами джерелознавства, з всією сукупністю письмових джерел із історії нового та новітнього часу, з практикою їх пошуку і використання.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є засвоєння закономірностей утворення історичних джерел, принципів їх систематизації і класифікації, правил джерелознавчого аналізу.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- знати особливості джерелознавства нової та новітньої історії, етапи розвитку джерелознавства як науки, три групи письмових джерел та їх складові, основні прийоми й послідовність історичної критики;

- вміти правильно орієнтуватися у численних і різноманітних видах письмових джерел із історії нового і новітнього часу, відрізняти їх за походженням, змістом і призначенням; комплексно підходити до використання джерел при роботі над курсовими та дипломними творами; правильно визначати суттєвість і другорядність у їх змісті; здійснювати операції джерелознавчого синтезу;

- придбати уміння кваліфіковано оформлювати джерелознавчий фрагмент і науково-довідковий апарат письмових робіт.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
Кількість кредитів - 2	Галузь знань історія 6.020302	денна форма навчання НОРМАТИВНА	заочна форма навчання НОРМАТИВНА
Розділів - 2	Спеціальність “історія” 06.03.03	Рік підготовки	
Індивідуальне науково-дослідне завдання - курсові, дипломні роботи бакалаврів		3-й	

Загальна кількість годин — 72 (32 аудиторних та 40 самостійної роботи)		Семестр	
		6-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год. самостійної роботи студента - 2,5 год.	Освітньо- кваліфікаційний рівень: бакалавр	32 год.	
		Практичні, семінарські	
		НЕМАЄ год.	НЕМАЄ год.
		Самостійна робота	
		40 год.	Немає год.
		ІНДЗ: курсові, дипломні роботи бакалаврів	
		Вид контролю: поточний - контрольні роботи, підсумковий - іспит	

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1/2

3. Виклад змісту навчальної дисципліни

Розділ 1. Основні поняття та положення джерелознавства нової та новітньої історії. Матеріали офіційного походження (теми 1 — 7)

Тема 1. Джерелознавство як наукова дисципліна

Загальне поняття джерелознавства. Особливості джерелознавства нової та новітньої історії. Теоретичне и конкретне джерелознавство. Поняття історичного джерела. Історичні залишки і історична традиція. Джерелознавство нової та новітньої історії і його місце у практичному джерелознавстві. Письмові джерела нового і новітнього часу, їх значення для пізнання історичних явищ. Навчальна література з курсу джерелознавства.

Класифікація письмових джерел. Офіційні джерела і джерела особистого користування. Класифікація джерел за технікою і засобами відтворення. Подлинне, подложніе і фальсифіковані джерела.

Вияв і аналіз джерел. Зовнішня критика джерела. Встановлення часу виникнення джерела, місця його створення. Особи автора, обставин появи документу, виділення із первісного тексту пізніших додавань, розшифровка незрозуміlostей, виявлення подлог та підробок. Внутрішня критика джерел. Необхідність критичного підходу до змісту документу. Вияв суттєвості і другорядності у джерелі. Встановлення реального змісту документу.

Відбір і синтез джерел. Встановлення наукової цінності комплексу документів. Можливості використання вибіркового методу. Генеральна сукупність і вибірка. Узагальнення даних за результатами співставлення джерел.

Тема 2. Становлення та етапи розвитку джерелознавства як науки

Роль італійських гуманістів у становленні джерелознавства. Розробка загальних принципів критики джерел Ф. Біондо і Л. Валла.

Розробка методики визначення подлинности документів Ж. Мабільоном.

Внесок французьких просвітників у розвиток джерелознавства. Розширення поняття історичного джерела. Проблема в працях енциклопедистів.

Оформлення джерелознавства як самостійної наукової дисципліни XIX ст.. Метод порівняльної історико-філологічної критики джерел А. Шльоцера. Методика роботи з історичними джерелами Л. Ранке. Вклад в розвиток джерелознавства Т. Зиккеля, Ю.

Фиккера, и Дж. Виттани. Етапи історичної критики актових документів А. Жирі. Класифікація історичних джерел як ненамеренних залишків і намерених свідчень у працях І. Дройзена і Е. Бернгейма. Методика історичного дослідження Е. Фрімена. Правила історичної критики джерел Ш. Ланглуа і Ш. Сеньобоса.

Розвиток джерелознавства в новітній час. Л. Февр, М. Блок і оформлення нових підходів до джерельної бази історичних досліджень. Методика роботи з історичними джерелами Р. Коллінгвуда.

Критика позитивістської концепції зовнішньої і внутрішньої критики джерел представниками школи «критичної філософії історії». Е. Дардель, А. Марру, П. Рікер і суб'єктивістсько-релятивістські підходи до історичного джерела.

Е. Карр, концепція взаємодії факту і його інтерпретації.

Сучасні проблеми джерелознавства. Методика пошуку історичних свідчень. Критика походження і «критика тлумачення» (герменевтика) історичних джерел. Питання розширення джерельної бази нової та новітньої історії. Вплив міждисциплінарних підходів на джерелознавство. Нові категорії джерел нового та новітнього часу.

Тема 3. Питання пошуку документів (історична евристика)

Вітчизняні державні архіви і їх документальний склад. Принципи устрою архівного фонду. Центральні державні, відомчі і місцеві архіви.

Матеріали з нової та новітньої історії в архівах України і СНГ. Причини відкладання у вітчизняних архівах документів з історії зарубіжних країн, історії міжнародних відносин і історії міжнародного робітничого руху. Документи з історії зарубіжних країн у відомчих і місцевих архівах.

Архівна справа у Західній Європі і США. Державні і приватні архіви. Принципи організації архівної системи.

Основні питання археографії. Головні етапи підготовки документальних публікацій. Академічні наукові публікації. Науково-популярні публікації. Хрестоматії. Відтворення текстів у публікаціях. Археографічне оформлення документів, науково-довідковий апарат. Документи з нової і новітньої історії у бібліотеках. Особливості бібліотек як сховищ документальних матеріалів з нової та новітньої історії.

Інформація про історичні джерела. Інформація про архівні фонди. Дороговкази, описи, картотеки, каталоги, огляди фондів. Бібліографічні вказівники. Внутрішньокнижкова і внутрішньожурнальна бібліографія.

Тема 4. Акти державного законодавства

Науково-історичне значення законодавчих актів. Поняття закону. Закони основні і конституційні та звичайні. Джерела права. Звичай, звичайне право, міжнародний договір, судовий прецедент, адміністративні акти.

Історична роль закону у новий та новітній час. Делегіроване законодавство. Континентальна і англосаксонська система права.

Публікації законодавчих актів. Систематизація законодавчих актів. Принципи інкорпорації і кодифікації. Основні публікації актів зарубіжних країн.

Проблема джерелознавчого аналізу актів державного законодавства.

Тема 5. Парламентські документи

Значення парламентських документів при вивченні новітньої історії. Парламентська система, функції і устрій парламентів. Парламентська республіка, парламентська монархія, президентська республіка. Законодавчий процес.

Еволюція парламентаризму і представлених закладів.

Публікації парламентських матеріалів. Звіти і парламентські обговорення. Матеріали представницьких органів в епоху революцій. Довідково-бібліографічна

література про публікації парламентських документів. Особливості довідкового апарату офіційних парламентських публікацій.

Критичний аналіз парламентських документів і його особливості.

Тема 6. Документи адміністративних органів

Функції адміністративних органів і значення їх документів як джерел. Склад, зберігання і публікація документів адміністративних органів. Види ділових паперів. Відношення, приписи, накази, циркуляри, посвідчення, устави, положення, протоколи, звіти, плани, офіційне листування. Внутрішня і зовнішня документація. Методи роботи над діловою документацією.

Джелознавчий аналіз документів адміністративних органів.

Тема 7. Судово-слідчі матеріали

Значення судово-слідчих матеріалів для вивчення економічної і політичної історії нового і новітнього часу.

Судова система в новий і новітній час, її еволюція.

Публікації судово-слідчих матеріалів та їх особливості.

Джелознавчий аналіз судово-слідчих матеріалів.

Розділ 2. Матеріали офіційного характеру. Документи агітаційно-публіцистичного характеру. Матеріали неофіційного походження (теми 8 — 14)

Тема 8. Офіційні дипломатичні документи

Значення документів з історії міжнародних відносин як історичних джерел. Організація дипломатичної служби у новий і новітній час.

Основні види дипломатичних документів. Дипломатичне листування і дипломатичні акти. Найважливіші види зовнішнього дипломатичного листування. Листування глав держав і урядів. Листування міністерств, меморандуми, пам'ятні записки. Внутрішнє дипломатичне листування. Записи бесід, звіти посольств. Політичні листи, обзори преси. Інструкції міністерств закордонних справ своїм представництвам за рубежом. Матеріали прес-конференцій. Вірчі, відзивні грамоти. Дипломатичні паспорти. Найважливіші види дипломатичних актів. Мирні договори. Договори про союз і взаємну допомогу. Договори про ненапад. Конвенції, угоди, протоколи. Сумісні комюніке.

Юридична структура дипломатичних актів у новий та новітній час.

Основні публікації дипломатичних документів у країнах Європи та Північної Америки. Вітчизняні публікації дипломатичних документів. Публікація документів ООН.

Проблеми критичного аналізу дипломатичних актів. Необхідність співставлення дипломатичних документів з комплексом джерел, що пов'язані з досліджуваною проблемою.

Тема 9. Матеріали соціально-економічної статистики

Значення соціально-економічної статистики як історичного джерела. Поняття джерела. Специфіка статистичних джерел. Значення статистичних джерел для вивчення кількісної сторони масових суспільних явищ, кількісного вираження закономірностей економічного і суспільного розвитку. Області застосування статистики для дослідження нової та новітньої історії.

Збір статистичних даних. Визначення об'єктів та одиниць статистичного обліку. Збір первинних даних. Групування. Зведення даних (підрахунок). Статистична обробка. Відносні цифри, середні цифри, індекси. Складання статистичних таблиць, графіків та інших статистичних форм.

Читання і аналіз статистичних таблиць. Остов таблиці. Стрічки і вертикальні графи. Загальні, бокові і верхні заголовки. Числові дані у таблицях. Примітки у статистичних таблицях. Логічна, арифметична і фактична перевірка числових даних. Інтерполяція і екстраполяція. Загальні, групові і комбінаційні таблиці. Наукова інтерпретація статистичних даних.

Огляд статистичних публікацій. Основні публікації соціально-економічної статистики у країнах Європи і Північної Америки. Статистичні матеріали ООН. Вітчизняні статистичні публікації.

Джерелознавчий аналіз статистичних матеріалів.

Тема 10. Документи політичних партій і масових суспільних організацій

Поняття політичної партії і партійної системи. Буржуазні і робітничі партії.

Партійні документи як специфічне джерело нового і новітнього часу. Види партійних документів. Основопологающие партійні документи. Документи, що висвітлюють процес розвитку партії. Директивні партійні документи. Документи повсякденної діяльності партії. Партійне листування. Твори керівників політичних партій.

Зберігання, порядок публікації і основні видання партійно-політичних документів у країнах Європи і Північної Америки. Вітчизняні публікації партійних документів.

Збірники програмних документів. Публікації матеріалів партійних з'їздів.

Критичний аналіз партійних документів.

Документи масових організацій. Безпартійні організації трудящих та їх документація. Головні групи документів масових організацій. Матеріали профспілкових, жіночих, молодіжних та інших організацій. Найважливіші публікації документів суспільних організацій і суспільних рухів.

Міжнародні організації робітничого класу і їх документація. Документи Союзу комуністів і їх публікація. Протоколи Генеральної Ради Міжнародного товариства робітників і інші документи I Інтернаціоналу. ЇХ значення для дослідження історії міжнародного робітничого руху у XIX ст.. Матеріали II Інтернаціоналу. Документальні публікації Комінтерну. Стенографічні звіти конгресів Комінтерну і пленумів ІККІ. Журнальні публікації. Матеріали нарад комуністичних і робітничих партій.

Документи міжнародних демократичних суспільних організацій. Загальна характеристика документації міжнародних демократичних суспільних організацій. Матеріали Профінтерну, Комуністичного Інтернаціоналу молоді, Міжнародної організації допомоги борцям революції на інш. Документи міжнародних демократичних організацій після Другої світової війни: Всесвітньої федерації профспілок, Міжнародної демократичної федерації жінок, Всесвітньої федерації демократичної молоді. Матеріали Всесвітнього руху прибічників миру.

Джерелознавчий аналіз документів масових суспільних організацій.

Тема 11. Листівки, прокламації, політичні афіші

Жанрова специфіка листівки і її різновидів. Легальна і нелегальна листівка. Оригінальні видання листівок (ступінь збереження, зібрання, бібліографії). Прокламації і політичні афіші.

Листівки, прокламації і політичні афіші в перевиданнях.

Джерелознавчий аналіз листівок.

Тема 12. Періодичний друк

Значення періодичного друку як історичного джерела. Походження періодики. Преса у новий і новітній час. Особливості сучасної періодики. Головні соціально-політичні типи газет.

Види періодичного друку. Класифікація друку за ідейно-політичної направленості, за видавцями, за характером і призначенням, за періодичністю. Джерелознавчі особливості журнальної періодики. Одиничні аркуші і їх особливості.

Основні жанри газетно-журнальних матеріалів. Передовиці, редакційні і напівредакційні газетні статті і їх значення для вивчення історичних явищ і подій. Авторські статті. Газетний фельєтон. Інформаційні матеріали: репортажі, повідомлення, кореспонденція, хронікальні примітки, звіти, інтерв'ю.

Публікація документальних матеріалів у періодичному друку.

Критика і бібліографія у газеті і журналі.

Засоби впливу газети на читача.

Архіви редакцій. Науково-довідкова література про періодичний друк.

Проблеми джерелознавчого аналізу періодичного друку. Особливості джерелознавчого використання газет: поточний характер матеріалів, доступність, комплексний склад. Аналіз режиму преси. Особливості використання різноманітних видів друку і різних жанрів газетно-журнальних публікацій. Критичний аналіз матеріалів преси.

Тема 13. Мемуарні джерела (спогади і щоденники)

Значення мемуарних джерел для дослідження нової та новітньої історії. Мемуари як специфічне джерело нового та новітнього часу. Джерелознавчі особливості мемуарної літератури. Можливості її використання для пізнання явищ і подій нової і новітньої історії.

Різновиди мемуарної літератури. Щоденники і їх особливості. Спогади автобіографічного характеру. Повні життєписи і спогади, що охоплюють певні етапи і події. Спогади очевидців і сучасників. Біографічні спогади. Літературний запис спогадів і його особливості. Запис істориком і вимоги до нього.

Огляд мемуарної літератури з нової і новітньої історії. Мемуари періоду буржуазних і буржуазно-демократичних революцій XVII – XIX ст. Мемуарні твори діячів робітничого руху XIX – початку XX ст.. Мемуари державних і політичних діячів країн Європи і Америки XIX – початку XX ст. Мемуарна література новітнього часу. Мемуарні твори керівних діячів політичних партій і суспільних організацій. Спогади дипломатів. Мемуарна література з історії Другої світової війни. Спогади державних діячів антигітлерівської коаліції. Спогади фашистських керівників. Воєнні мемуари. Спогади учасників Супротиву.

Мемуарна література у післявоєнний період.

Джерелознавчий аналіз мемуарної літератури і його особливості. Суб'єктивний характер мемуарів як історичного джерела. Зовнішня і внутрішня критика мемуарів. Методи критичного аналізу мемуарів політичних і воєнних діячів. Порівняльний аналіз мемуарів з другими видами історичних джерел.

Тема 14. Епістолярні матеріали (особисте листування)

Значення епістолярної документації для дослідження нової та новітньої історії. Видова специфіка епістолярних джерел неофіційного характеру. Функціональне призначення джерел. Огляд епістолярних матеріалів.

Джерелознавчий аналіз епістолярних документів. Суб'єктивний характер епістолярних документів. Прийоми зовнішньої і внутрішньої критики епістолярного спадку.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма навчання					
	усього	у тому числі				
		лекції	практичні	лаб.	індивідуальні	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Основні поняття та положення джерелознавства нової та новітньої історії.						
Матеріали офіційного характеру						
Тема 1. Вступ. Джерелознавство як наукова дисципліна	5	2	-	-	-	3
Тема 2. Становлення та етапи розвитку джерелознавства як науки	5	2	-	-	-	3
Тема 3. Питання пошуку документів (історична евристика)	5	2	-	-	-	3
Тема 4. Акти державного законодавства	5	2	-	-	-	3
Тема 5. Парламентські документи	5	2	-	-	-	3
Тема 6. Документи адміністративних органів	5	2	-	-	-	3
Тема 7. Судово-слідчі матеріали	4	2	-	-	-	2
Разом за розділом 1	34	14	-	-	-	20
Розділ 2. Матеріали офіційного характеру. Документи агітаційно-публіцистичного характеру.						
Матеріали неофіційного походження						
Тема 8. Офіційні дипломатичні документи	6	3	-	-	-	3
Тема 9. Матеріали соціально-економічної статистики	6	3	-	-	-	3
Тема 10. Документи політичних партій і масових суспільних організацій	6	3	-	-	-	3
Тема 11. Листівки, прокламації, політичні афіші	4	2	-	-	-	2
Тема 12. Періодичний друк	6	3	-	-	-	3
Тема 13. Мемуарні джерела (спогади і щоденники)	5	2	-	-	-	3
Тема 14. Епістолярні матеріали (особисте листування)	5	2	-	-	-	3

Разом за розділом 2	38	18	-	-	-	20
Усього годин	72	32	-	-	-	40

5. Семінарські (практичні і лабораторні) заняття – не передбачені навчальним планом

6. Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин	Форма контролю
1.	Вступ. Джерелознавство як наукова дисципліна	3	індивідуальна співбесіда, написання реферату
2.	Становлення та етапи розвитку джерелознавства як науки	3	індивідуальна співбесіда, написання реферату
3.	Питання пошуку документів (історична евристика)	3	індивідуальна співбесіда, написання реферату
4.	Акти державного законодавства	3	індивідуальна співбесіда, написання реферату
5.	Парламентські документи	3	індивідуальна співбесіда, написання реферату
6.	Документи адміністративних органів	3	індивідуальна співбесіда, написання реферату
7.	Судово-слідчі матеріали	2	індивідуальна співбесіда, написання реферату
8.	Офіційні дипломатичні документи	3	індивідуальна співбесіда, написання реферату
9.	Матеріали соціально-економічної статистики	3	індивідуальна співбесіда, написання реферату
10.	Документи політичних партій і масових суспільних організацій	3	індивідуальна співбесіда, написання реферату
11.	Листівки, прокламації, політичні афіші	2	індивідуальна співбесіда, написання реферату
12.	Періодичний друк	3	індивідуальна співбесіда, написання реферату
13.	Мемуарні джерела (спогади і щоденники)	3	індивідуальна співбесіда, написання реферату
14.	Епістолярні матеріали (особисте листування)	3	індивідуальна співбесіда, написання реферату
	Разом	40	

Додаткова література, що вивчається студентами:

Блок М. Апология истории или ремесло историка. – М., 1986.

Медушевская О. М. Источниковедение: теория, история, метод. – М., 1996.

Русина Ю. А. История и теория источниковедения. – Екатеринбург, 2001.

Черепнин Л. В. Вопросы методологии исторического исследования. – М., 1981.

Фарсоби́н В. В. Источниковедение и его метод: Опыт анализа понятий и терминологии. – М., 1983.

7. Індивідуальне науково-дослідницьке завдання: написання курсових та кваліфікаційних робіт бакалаврів.

8. Методи навчання: проблемно-тематичний; аналізу і синтезу; порівняльний; інтерактивний.

9. Методи контролю: письмова робота, підготовка реферату, індивідуальна співбесіда, письмовий іспит.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування і самостійна робота														Екзамен	Сума
Розділ 1							Розділ 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14		
3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	60	100

1-й і 2-й тематичні розділи закінчуються письмовою контрольною роботою; максимальна кількість балів – 40.

Критерії оцінювання:

40 балів – надано вичерпну відповідь на питання;

25 балів – надано в основному вірну відповідь на питання;

15 балів – надано частково вірну відповідь на питання;

8 балів – надано окремі вірні відповіді на питання;

0 балів – відсутність відповіді на питання.

Підсумковий семестровий контроль – закінчується письмовою контрольною роботою, максимальна кількість балів 60.

60 балів – надано вичерпну відповідь на питання;

45 балів – надано в основному вірну відповідь на питання;

30 балів – надано частково вірну відповідь на питання;

15 балів – надано окремі вірні відповіді на питання;

0 балів – відсутність відповіді на питання.

Шкала оцінювання

<i>Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру</i>	<i>Оцінка за національною шкалою</i>	
	<i>для екзамену, курсової роботи, практики</i>	<i>для заліку</i>
90-100	ВІДМІННО	ЗАРАХОВАНО
70-89	ДОБРЕ	
50-69	ЗАДОВІЛЬНО	
1-49	НЕЗАДОВІЛЬНО	НЕ ЗАРАХОВАНО

Приклади варіантів письмових завдань для контрольних робіт

Розділ 1

1-й варіант

1. Классификация письменных источников.
2. Источниковедческий анализ документов административных органов.
3. Роль итальянских гуманистов в становлении источниковедения как научной дисциплины.

2-й варіант

1. Историческая эвристика.
2. Методика работы с историческими источниками Л. Ранке.
3. Содержание и задачи источниковедческого анализа документа.

3-й варіант

1. Классификация исторических источников в трудах И. Дройзена и Э. Бернгейма.
2. Источниковедческий анализ авторов государственного законодательства.
3. Парламентские документы как источник для изучения истории нового и новейшего времени.

4-й варіант

1. Виды делопроизводственных бумаг административных органов; их значение как исторических источников.
2. Правила исторической критики источников Ш. Ланглуа и Ш. Сеньобоса.
3. Источниковедческий анализ судебно-следственных материалов.

5-й вариант

1. Оформление новых подходов к источниковой базе исторических исследований в творчестве Л. Февра и М. Блока.
2. Критический анализ парламентских документов.
3. Классификация законов. Принципы систематизации законодательных актов.

Розділ 2**1-й вариант**

1. Официальные дипломатические документы как исторический источник. Основные виды дипломатической документации.
2. Процесс собирания и обработки статистических данных.
3. Критический анализ партийных документов.

2-й вариант

1. Партийные документы как специфический источник нового и новейшего времени.
2. Разновидности мемуарной литературы.
3. Источниковедческий анализ статистических материалов.

3-й вариант

1. Документы массовых общественных организаций как исторический источник.
2. Виды периодической печати и её классификация.
3. Критический анализ дипломатических документов.

4-й вариант

1. Основные жанры газетно-журнальных публикаций.
2. Листовки, прокламации и политические афиши как исторический источник.
3. Источниковедческий анализ документов массовых общественных организаций.

5-й вариант

1. Значение эпистолярных материалов как исторического источника. Видовая специфика эпистолярных источников.
2. Источниковедческий анализ периодической печати.
3. Критический анализ мемуарной литературы.

Питання до письмового екзамену:

1. Понятие и предмет исторического источниковедения. Особенности источниковедения новой и новейшей истории.
2. Классификация письменных источников, их значение для познания исторических явлений и событий.
3. Содержание и задачи источниковедческого анализа документа.

4. Историческая эвристика.
5. Роль итальянских гуманистов в становлении источниковедения как научной дисциплины.
6. Вклад французских просветителей в развитие источниковедения.
7. Методика работы с историческими источниками Л. Ранке.
8. Вклад в развитие источниковедения Т. Зиккеля, Ю. Фиккера и Дж. Виттани.
9. Классификация исторических источников в трудах И. Дройзена и Э. Бернгейма.
10. Правила исторической критики источников Ш. Лангла и Ш. Сеньобоса.
11. Оформление новых подходов к источниковой базе исторических исследований в творчестве Л. Февра и М. Блока.
12. Методика работы с историческими источниками Р. Колингвуда.
13. Субъективистко-релятивистские подходы к историческому источнику.
14. Современные проблемы источниковедения. Междисциплинарные подходы и расширение источниковой базы новой и новейшей истории.
15. Научно-историческое значение законодательных актов.
16. Классификация законов. Принципы систематизации законодательных актов.
17. Проблемы источниковедческого анализа актов государственного законодательства.
18. Парламентские документы как источник для изучения истории нового и новейшего времени.
19. Парламентская система и законодательный процесс.
20. Критический анализ парламентских документов и его особенности.
21. Виды делопроизводственных бумаг административных органов; их значение как исторических источников.
22. Методика работы над делопроизводственной документацией.
23. Источниковедческий анализ документов административных органов.
24. Официальные дипломатические документы как исторический источник.
- Основы дипломатической документации.
25. Основные публикации дипломатических документов.
26. Проблемы критического анализа дипломатических документов.
27. Материалы социально-экономической статистики и их значение как исторического источника. Области применения статистики для исследования новой и новейшей истории.
28. Процесс собирания и обработки статистических данных.
29. Анализ статистических таблиц. Научная интерпретация статистических данных.
30. Основные публикации социально-экономической статистики.
31. Источниковедческий анализ статистических материалов.
32. Партийные документы как специфический источник нового и новейшего времени. Виды партийных документов.
33. Порядок публикации и основные издания партийно-политических документов.
34. Критический анализ партийных документов.
35. Документы массовых общественных организаций как исторический источник.
36. Документы международных организаций рабочего класса.
37. Документы международных демократических общественных организаций.
38. Источниковедческий анализ документов массовых общественных организаций.

39. Значение памфлета как исторического источника. Особенности памфлетной литературы.
40. Оригинальные публикации и переиздания памфлетов.
41. Источниковедческий анализ памфлетной публицистики и его особенности.
42. Листовки, прокламации и политические афиши как исторический источник.
43. Источниковедческий анализ листовок.
44. Значение судебно-следственных материалов для изучения истории нового и новейшего времени. Судебная система и ее эволюция.
45. Источниковедческий анализ судебно-следственных материалов.
46. Значение периодической печати как исторического источника. Пресса в новое и новейшее время.
47. Виды периодической печати и ее классификация.
48. Основные жанры газетно-журнальных публикаций. Средства воздействия газеты на читателя.
49. Источниковедческий анализ периодической печати.
50. Мемуары как специфический источник нового и новейшего времени. Источниковедческие особенности мемуарной литературы.
51. Разновидности мемуарной литературы.
52. Обзор мемуарной литературы по истории нового и новейшего времени.
53. Источниковедческий анализ мемуарной литературы и его особенности.
54. Значение эпистолярных материалов как исторического источника. Видовая специфика эпистолярных источников.
55. Источниковедческий анализ эпистолярных материалов.
56. Значение и особенности искусства как исторического источника. Формы художественного обобщения действительности в искусстве.
57. Возможности использования произведений художественного творчества как исторического источника.

11. Рекомендоване методичне забезпечення

Базова література

- Биск И.Я. Курс лекций по источниковедению новой и новейшей истории. – Тамбов, 1971.
- Григорьева И.В. Источниковедение новой и новейшей истории стран Европы и Америки. – М., 1984.
- Медушевская О.М. Современное зарубежное источниковедение. – М. 1983.
- Мнухина Р.С. Источниковедение истории нового и новейшего времени. – М., 1970.
- Мосолкина Т.В., Николаева Н.И. Курс лекций по источниковедению новой и новейшей истории. – Саратов, 2004.

Допоміжна література

- Актовое источниковедение. – М., 1979
- Алаторцева А.И. Советская историческая периодика. 1917 – середины 1930-х годов – М., 1989.
- Архівознавство. – К., 1998.
- Архівознавство. Археографія. Джерелознавство. Міжвідомчий збірник наукових праць. Вип. 5. – К., 2002.
- Архивное дело в Италии. – М., 1980.

- Архивное дело в Соединенных Штатах Америки. – М., 1976.
- Бернгейм Э. Введение в историческую науку. – СПб, 1899.
- Бернгейм Э. Философия истории, ее история и задачи. – М., 1986.
- Блок М. Апология истории или ремесло историка. – М., 1986.
- Бестужев-Рюмин К.Н. Методы исторического изучения // Журнал Министерства народного просвещения. – 1887. – Февраль.
- Борщевский В.Я. Источниковедение истории СССР. – К., 1985.
- Бржостовская Н.В. Архивное дело в странах Европы и Америки в период капитализма (от французской буржуазной революции конца XVIII в. до первой мировой войны). – М., 1957.
- Бржостовская Н.В. Развитие архивного дела в новейшее время. – М., 1961.
- Быковский С.Н. Методика исторического исследования. – Л., 1931.
- Варшавчик М.А. О структуре историковедческой критики // Источниковедение отечественной истории. Сб. статей. – М., 1980.
- Видясова Л.М. Современная французская печать. – М., 1963.
- Данилевский И.Н., Кабанов В.Н., Медушевская О.М., Румянцева М.Ф. Источниковедение. Теория, история, метод. Источники российской истории. – М., 1998.
- Деревнина Л.И. О термине «мемуары» и классификации мемуарных источников // Вопросы архивоведения. – 1968. – № 4.
- Джерелознавство історії України: Довідник. – К., 1998.
- Живейнов Н.И. Современная пресса Канады. – М., 1992.
- Зарубежная печать. Краткий справочник. – М., 1986.
- Зорин В.А. Основы дипломатической службы. – М., 1964.
- Иванов Г.М. Исторический источник и историческое познание: Методологические аспекты. – Томск, 1973.
- Історичне джерелознавство. – К., 2002.
- Источниковедение: поиски и находки. Сборник научных трудов. Вып. 1. – Воронеж, 2000.
- Источниковедение. Теория, история, метод. Источники российской истории. – М., 1998.
- Історіографічні та джерелознавчі проблеми історії України. Історіографія і джерелознавство в часовому вимірі. – Дніпропетровськ, 2003.
- Каменцева Е.Н. История вспомогательных исторических дисциплин. – М., 1979.
- Кареев Н.И. Теория исторического знания. – СПб., 1913.
- Карсавин Л.П. Введение в историю: теория истории. – Пг., 1920..
- Ключевский В.О. Сочинения. В 8 т. – М., 1959. – Т. 6: Специальные курсы.
- Ковальченко И.Д. Методы исторического исследования. – М., 1987.
- Козлов В.П. Тайны фальсификации: анализ подделок исторических источников XVIII – XIX вв. – М., 1994.
- Ланглуа Ш.-В., Сеньобос Ш. Введение в изучение истории. – М., 2004.
- Лаппо-Данилевский А.С. Методология истории. Вып. 1 – 2. – СПб, 1910 – 1913.
- Медушевская О.М. Источниковедение: теория, история, метод. – М., 1996.
- Николаева А.Т. Теория и методика советского источниковедения. – М., 1975.
- Парламенты зарубежных стран: Справочник. – М., 1968.
- Печать зарубежных стран: Справочник. – М., 1962.
- Правила издания исторических документов. – М., 1956.
- Пронштейн А.П. Использование вспомогательных дисциплин при работе над историческими источниками. – М., 1972.
- Проонштейн А.П. Методика исторического источниковедения. – Ростов-на-Дону, 1976.

- Пронштейн А.П. Данилевский И.Н. Вопросы теории и методики исторического исследования. – М., 1986.
- Русина Ю.А. История и теория источниковедения. – Екатеринбург, 2001.
- Саар Г.Л. Источник и методы исторического исследования. – Баку, 1930.
- Санцевич А.В. Методика исторического исследования. – К., 1990.
- Специальные исторические дисциплины. – К., 1992.
- Стрельский В.И. Основные принципы научной критики источников по истории СССР. – К., 1961.
- Стрельский В.И. Теория и методика источниковедения истории СССР. – Т. 1. – К., 1968.
- Тихомиров М.Н. Курс источниковедения истории СССР. – Т. 1. – М., 1940.
- Тойнби А. Постижение истории. – М., 1991.
- Черепнин Л.В. Вопросы методологии исторического исследования. – М., 1981.
- Шепелев Л.Е. Работа исследователя с архивными документами. – М.-Л., 1966.
- Шмидт С. О. Современные проблемы источниковедения // Источниковедение: теоретические и методологические проблемы. – М., 1969.
- Шмидт С. О. О классификации исторических источников // Вспомогательные исторические дисциплины. Т.16. – Л., 1985.
- Шмидт С. О. Путь историка: Избранные труды по источниковедению и историографии. – М., 1997.
- Фарсобин В. В. Источниковедение и его методы: Опыт анализа понятий и терминологии. – М., 1983.